

Ny i Norden

För studieförbund och föreningar som vill arbeta med människor som nyss anlänt till ett nordiskt land. Insamlade erfarenheter till inspiration och underlag för diskussion och projektplanering.

Välkommen till Ny i Norden!

Förbundet Nordisk Vuxenupplysning (FNV) är en nordisk branschorganisation som har nordiska studieförbund som medlemmar. Dessa är Liberalt oplysningsförbund samt studieförbundet Netop, i Danmark. De grönas studieförbund VISIO, Maaseudun Sivistysliitto (MSL), Svenska studieförbundet (SSF), Finland. Senterpartiets studieförbund (SPS), Norge och Studieförbundet Vuxenskolan (SV) från Sverige. Denna handbok har kommit till med hjälp av finansiering från Nordiska ministerrådet, Nord Plus Vuxen programmet.

Ny i Norden handboken är resultatet av ett två-årigt projektarbete med inriktning **Ny i Norden – folkbildningens roll i integreringen**. Handboken är resultatet av möten och träffar med både invandrare och ledare inom folkbildningen som har mångårig erfarenhet av hur det är att komma till Norden, alternativt som arbetar frivilligt inom folkbildningen i nordiska samhällen. Handboken skall fungera som ett stöd i integreringen av invandrare i respektive land och i Norden.

För att handboken skall fungera i alla nordiska länder är boken skriven på de nordiska huvudspråken danska, finska, norska och svenska. Vi ger en kort bakgrund om varje nordiskt land samt kort statistik om invandringen i respektive land, med hänvisningar till nätsidor som ger ytterligare information. Vi ger också information om mångfalden språk som talas inom Norden.

Genom en undersökning bland invandrare har vi fått fram vad man som ny i Norden uppfattar som viktigt att känna till om det nordiska samhället. Vi ger även en inblick i hur nordbor agerar, hur det nordiska samhället är uppbyggt och varför föreningsverksamheten är viktig och omfattande. Till sist ger vi verktyg för folkbildningen inom Norden i deras arbete att möta nyanlända.

Avslutningsvis ger vi tips om olika nätsidor från alla nordiska länder med mer fakta och information så som länkar, litteratur, projekt med mera.

Ledarhandledning till detta material:

Ny i Norden är en handbok som riktar sig till både folkbildningens aktörer i Norden och till invandrare som kommer i kontakt med den nordiska folkbildningen. För att handboken skall vara pratisk att använda på alla fyra språken, har vi gjort textdelen så kortfattad som möjligt och i stället satt in hänvisningar till olika nätsidor där man får utförligare fakta om det som berör ens eget land.

Det kan också vara bra att se på hur man gör i våra grannländer för att få tips och idéer.

Uti från den undersökning bland invandrare projektgruppen gjorde hösten 2012 har vi tagit fram synpunkter på Norden som kan ge tankeställare och eventuellt väcka till diskussion.

Till sist, i handboken ger vi olika verktyg till folkbildningen i syfte att på ett bra sätt möta invandrande personer i våra nordiska länder.

Tack för att du tagit del av vårt arbete!

Vi i projektledningen: Beatrice, Britt-Marie, Irene, Ragnhild och Yvonne hoppas du ska ha nytta av vår handbok i integrationsarbetet inom folkbildningen. Vi önskar att vi genom att lära känna och förstå varandra och varandras kulturer, traditioner och arbetssätt skall ge alla nyinflyttade till Norden en möjlighet att känna sig varmt välkomna.

Om handledningen Ny i Norden

Ny i Norden är både ett projekt och namnet på detta material. Projektet syftar till att samla erfarenheter från studieförbund och föreningar i Norden i mötet med människor som nyss flyttat till något nordiskt land. Materialet ska ge handledning och metoder som lyfter folkbildningen som aktör för integration. Vi hjälper varandra i Norden!

Ny i Norden drivs inom samarbetsorganisationen FNV, Förbundet Nordisk Vuxenupplysning. (www.fnv.se) FNV:s medlemmar är studieförbund i något nordiskt land.

Metodmaterialet vänder sig till dig som är cirkelledare, anställd eller förtroendevald i studieförbund eller någon av studieförbundens många medlemsorganisationer. Ny i Norden ger dig en introduktion om invandringen till Norden, vad invandrade personer vill veta om sitt nya hemland, metoder, idéer och fler vägar till kunskap.

Det är inte meningen att materialet ska användas direkt i verksamheten och är inte uppdelat i ”träffar”. Det ska snarare ge inspiration och hjälp att se olika vägar och möjligheter, ge underlag för samtal och diskussion som leder fram till bra och folkbildande verksamhet. Sätt fokus på folkbildningen som mötesplats för människor!

Vi blir fler i Norden!

Norden består av Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt de tre självstyrda områdena Färöarna, Grönland och Åland vilka tillsammans har 25 miljoner invånare (2012).

Norden är en gles befolkad region. Det enda undantaget är Danmark som har 130 personer per kvadratkilometer (km²). Sverige, Norge och Finland har mellan 16 och 23 personer per km², Island har 3,5 medan det bara bor 0,14 grönländare per km² i den isfria delen av Grönland (2012).

Folkmängden i Norden har ökat med omkring 2,6 miljoner invånare sedan 1990. Den starkaste befolkningsökningen har Island med 26 procent, sedan följer Norge och Åland med 17 procent. Ökningen i befolkningsmängden förklaras av både flera födslar än dödsfall och större invandring än utvandring.

Invandringen hade år 2011 störst inverkan på befolkningsutvecklingen i Sverige. Sverige har också den största andelen av invandrare, 15 procent av den svenska befolkningen är född i ett annat land. I Danmark och Norge är procentandelen runt åtta procent och i Finland fyra procent. Tio procent av den isländska befolkningen är född i ett annat land.

En stor del av migrationen i Norden sker mellan de nordiska länderna. En fri arbetsmarknad, nära språkrelationer och gynnsamma regler för studieuppehåll gör det enkelt för nordiska medborgare att flytta mellan länderna.

Invandringen till Norden inkluderar både medborgare som flyttar tillbaka till hemlandet och medborgare från andra länder som har fått uppehållstillstånd.

Danmark

Vid utgången av 2011 var andelen invandrare i den danska befolkningen 7,9%. Flertalet av invandrarna bor i huvudstadsregionen där invandrade personer i första och andra generation utgör ungefär 16% av befolkningen. Invandrarna i Danmark kommer från mer än 200 olika länder varför vi talar om människor med mycket olika bakgrund. Turkiet är det land som bidragit med flest invånare till Danmark, drygt 32 000 personer. Därefter kommer Tyskland, 28 500 personer och Polen, 28 000 personer.

- ➔ Mer statistik om invandring till Danmark:
<http://www.dst.dk/da/Statistik/emner/indvandrere-og-efterkommere.aspx>
(Danmarks Statistik)
<http://www.dst.dk/pukora/epub/upload/16601/indv.pdf> Invandrare i Danmark 2012.
- ➔ Mer information om migrationspolitiken och mottagande i Danmark:
<http://www.vifn.dk/> (Videncenter for Integration)
- ➔ Mer information till personer som kommer till Danmark: www.nyidanmark.dk,
<http://www.norden.org/sv/norden-foer-dig/flytta-inom-eller-till-norden/flytta-till-danmark>

Finland

År 2010 flyttade totalt 24 600 personer stadigvarande till Finland. I siffran ingår inte personer som flyttat tillfälligt till landet på grund av till exempel arbete eller studier. Av dem som flyttar till Finland är cirka en tredjedel återvändande finländare. Nettoinvandringen har under de senaste åren varit ett tillskott om ca 13 000–15 000 personer. Finskt medborgarskap har under åren 2000–2009 beviljats till över 45 000 personer.

Enligt Statistikcentralens statistik över befolkningsstruktur bodde 257 248 personer med utländsk härkomst stadigvarande i Finland i slutet av år 2011, vilket är 4,8 procent av befolkningen. Antalet utrikes födda, dvs. personer med utländsk härkomst i första generationen, uppgick till 219 702 personer och antalet inrikes födda, dvs. personer med utländsk härkomst i andra generationen, till 37 546.

Inrikesministeriet ansvarar för beredningen av lagstiftning som rör inresa, vistelse i landet och avflyttning ur landet. Arbetsmarknads- och näringsdepartementet ansvarar för nyanländas integration. Utgångspunkten i utlänningslagen är att vistelse i Finland förutsätter visum eller uppehållstillstånd. I utlänningslagens bestämmelser görs åtskillnad mellan EU-medborgare och därmed jämförbara personer samt tredjelandsmedborgare. EU-medborgare behöver inte uppehållstillstånd utan måste bara registrera sin uppehållsrätt.

Migrationsverket handlägger och avgör frågor som gäller enskilda utlänningars inresa, vistelse i landet och avflyttning ur landet.

- ➔ Mer statistik om invandring:
http://www.migri.fi/information_om_verket/statistik,
http://www.stat.fi/til/vrm_sv.html
- ➔ Mer information om migrationspolitiken och mottagande i Finland:
www.migrationsverket.fi, <http://www.intermin.fi/sv/migration>,
<http://www.tem.fi/index.phtml?l=sv&s=4626>
- ➔ Mer information till personer som kommer till Finland: www.lifeinfinland.fi ,
<http://www.norden.org/sv/norden-foer-dig/flytta-inom-eller-till-norden/flytta-till-finland>

Norge

Invandrare i Norge består av personer som kommer från 219 olika länder och självstyrande regioner. De har kommit till Norge som flyktingar, som arbetskraftsinvandrare, för att utbilda sig eller genom att vara anhörig till någon redan bosatt i Norge.

Ungefär 655 000 personer bosatta i Norge har antingen invandrat själva (547 000) eller är födda i Norge med utrikes födda föräldrar (108 000). Tillsammans utgör dessa två grupper 13,1 procent av befolkningen.

Av dessa har 294 000 personer europeisk bakgrund, 163 000 personer asiatisk bakgrund, 60 000 personer afrikansk bakgrund och nästan 18 000 kommer från Syd- och Mellanamerika samt 11 000 ifrån Nordamerika och Oceanien.

Det är flest invandrade från Polen därefter Sverige, Tyskland och Litauen.

Antalet invandrare till Norge har ökat de sista 50 åren. Efter andra världskriget kom flyktingarna från östeuropa, senare kom arbetsinvandrare både från Europa och från resten av världen. Arbetskraftsinvandringen stoppades 1975 och därefter har antalet flyktingar från länder i Asien, Afrika, Latinamerika och Europa utanför EU/EES ökat. Från EU-utvidgningen 2004 har det skett en markant ökning av invandring från de nya EU-länderna, som Polen och de baltiska staterna.

Utlendingsdirektoratet (UDI) ligger under Justis- och beredskapsdepartementet och har ansvar för invandrar- och flyktingfrågor. Integrerings- och mangfoldsdirektoratet (IMDi) har ansvaret för integrationsfrågor och finns under Barne-, likestillings- och inkluderingsdepartementet (BLD)

- ➔ Mer statistik om invandring till Norge:
www.ssb.no/innvandring/ (Statistisk sentralbyrå)
<http://www.udi.no/templates/OversiktssideType1.aspx?id=3589>
- ➔ Mer information om migrationspolitiken och mottagande i Norge:
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/tema/integrering.html?id=1138> (Barne-, likestillings- och inkluderingsdepartementet)

<http://www.udi.no/> (Utlendingsdirektoratet)
- ➔ Mer information till personer som kommer till Norge:
<http://www.norden.org/sv/norden-foer-dig/flytta-inom-eller-till-norden/flytta-till-norge>

Sverige

År 2011 var ungefär 1.4 miljoner personer av befolkningen i Sverige födda utomlands, vilket motsvarar cirka 15 %. De vanligaste medborgarskapsländerna för personer som invandrade samma år var Sverige (återvändare) följt av Irak och därefter Polen. År 2011 invandrade 96 467 personer till Sverige. Samtidigt utvandrade 51 179 personer vilket ger en nettoinvandring på 45 288 personer. Antalet personer som utvandrade från Sverige var större år 2011 än någonsin tidigare, till och med fler än under det år (1887) då utvandringen till Amerika var som högst. Till Sverige kommer personer från många olika länder, 2011 var 171 olika medborgarskap aktuella.

I Sverige är immigrations- och integrationsfrågorna inordnade under arbetsmarknadsdepartementet, men i en särskild ministerportfölj. Handläggningen av enskilda individers in- och utflyttning ur landet ansvarar Migrationsverket för. Arbetsförmedlingen har huvudansvaret för flyktingars etablering och samverkar i mottagandet med kommunerna.

- Mer statistik om invandring till Sverige: www.scb.se , www.scb.se/Pages/ArticleArchive_331449.aspx?RequiredFields=Integration+och+segregation
- Mer information om migrationspolitiken och mottagandet i Sverige: www.migrationsverket.se , www.migrationsinfo.se, <http://www.regeringen.se/sb/d/1483>
- Mer information till personer som kommer till Sverige: www.migrationsverket.se (för barn: <http://www.migrationsverket.se/info/3732.html>), <http://www.norden.org/sv/norden-foer-dig/flytta-inom-eller-till-norden/flytta-till-sverige>

Språk i Norden

Vi pratar en rad olika språk i Norden även om de skandinaviska språken är de största och viktigaste. Danmark har ännu ingen språklag men övriga länders parlament har fattat beslut om nationalspråk och minoritetsspråk med särställning. Det betyder att man ska kunna kommunicera med samhället på dessa språk.

Finland har två nationalspråk, finska och svenska, samt tre minoritetsspråk: samiska, romani och teckenspråk. I Finland kan man integreras antingen i det finska språket eller i det svenska. Fördelen med svenska är att det på ett enklare sätt öppnar dörrar till övriga Norden.

Norge har norska som nationalspråk och det delas in i varianterna bokmål och nynorsk. Minoritetsspråken i Norge är sex till antalet: sydsamiska, lulesamiska, nordsamiska, kvänska, romanes och romani.

Sverige har svenska som nationalspråk och fem nationella minoritetsspråk: finska, meänkieli (tornedalsfinska), samiska, romani chib och jiddisch.

I alla nordiska länder lär sig barnen i grundskolan engelska från tidig ålder och en stor andel av befolkningen kan göra sig förstådd och samtala på det engelska språket.

Sen finns det förstås en rad andra minoritetsspråk, i princip alla som invandrat har ju ett annat modersmål än skandinaviska eller finska. Vilka språk som är stora minoritetsspråk skiljer sig åt mellan länderna och beror på varifrån invandrarna ilandet kommer ifrån. I kontakter med samhället och offentligheten får många ofta använda sig av tolkar under de första åren i Norden.

Läs mer om nationella minoriteter i Norden på Föreningen Nordens hemsida: <http://www.norden.se/Nordenfakta/Minoriteter-i-Norden/>

...så in i Norden

I projektet "Ny i Norden" har vi intervjuat ett antal invandrade personer i respektive nordiskt land. När vi frågar om vad de som invandrad person behöver få reda på och lära sig är svaren tämligen lika från land till land. Här följer några typiska kommentarer:

"Ta tillvara soltimmarna"

"Kunna språk, kultur, historia och hur det sociala systemet fungerar"

"Det är viktigt för alla som kommer in i ett land att anpassa sig"

"Lära sig att uppskatta naturen"

"Nordbor är ärliga, du kan lita på människor"

"Nordbor är reserverade"

"Viktigt att få lära sig både rättigheter och skyldigheter"

"Norden ger goda möjligheter till delaktighet – och jämställdhet"

"Förstå klimatet och de fyra årstiderna"

"Var hittar jag nya vänner?"

"Lära känna andra än invandrare"

"Att vara en del i föreningslivet är viktigt för att förstå samhällssystemet"

"Hur gör jag för att få ett arbete eller starta företag?"

"Historia och geografi"

"Seder och bruk, kulturtraditioner"

"Att du kan bestämma mycket själv och att det inte är skillnad mellan människor"

❖ Samtala!

- Håller ni med dem som lämnat kommentarer? Är det kommentarer som ni själva hört? Något som överraskar?
- "Den reserverade nordbon" är det en myt eller något som invandrade personer faktiskt upplever?
- Är nordbor i allmänhet lika eller olika varandra? Hur uppfattar vi likheter och skillnader?

Finns det någon nordisk identitet? Vad är det som är typiskt nordiskt? Det finns antagligen nästan lika många svar som det finns människor som känner till Norden som begrepp. En kultur är någonting som utvecklas hela tiden. Det som är typiskt nordiskt idag behöver inte ha varit det igår och kanske inte heller är det imorgon.

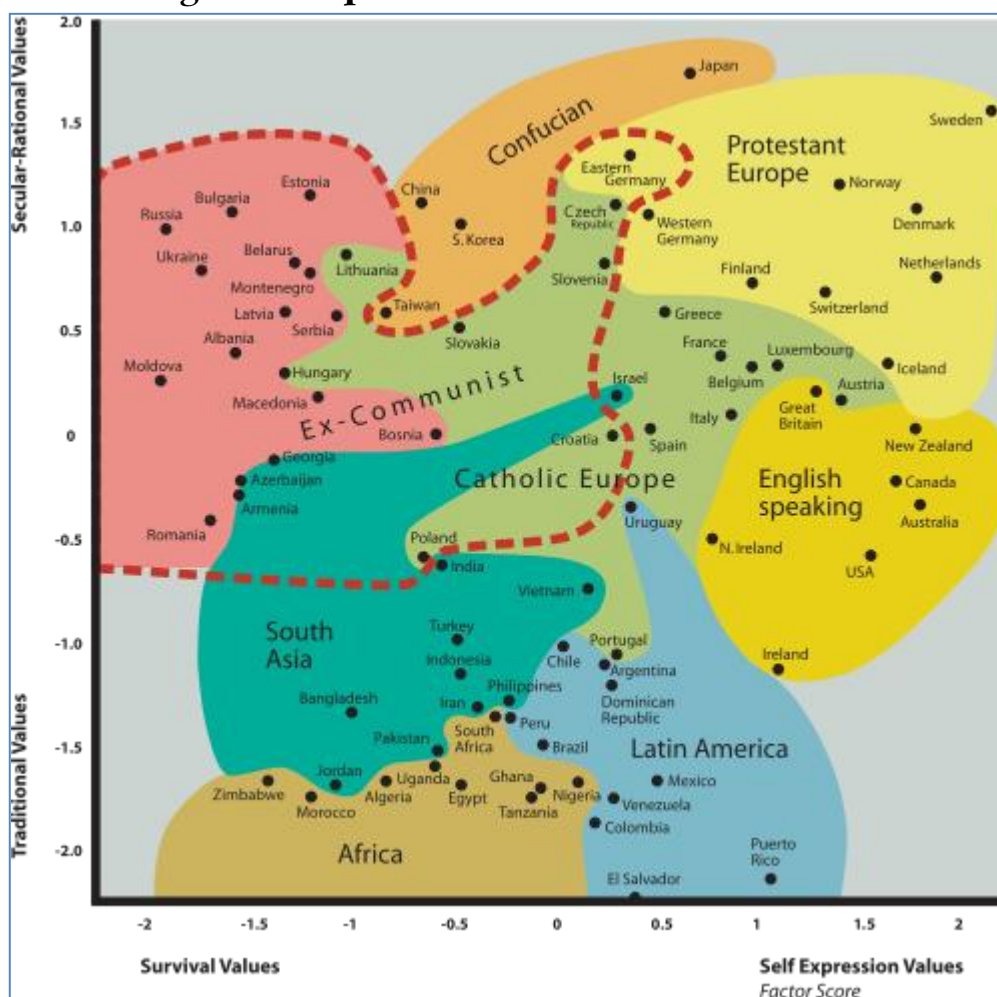
Men några saker är återkommande och lite generella för de nordiska samhällena.

1. **Demokrati.** De nordiska länderna är gamla och starka demokratier. Man brukar säga att parlamentarismens vagga ligger på Island, närmare bestämt i Thingvellir, en plats där islänningarna möttes redan på 900-talet för att bestämma om gemensamma regler och åtaganden. Det isländska Alltinget är världens äldsta parlament. Demokratin genomsyrar hela det nordiska samhället, det är viktigt att varje människa får vara och är med och bestämmer om sin egen livssituation och framtid. Alla människor är lika mycket värda och rättvisa är ett centralt begrepp.
2. **Rättigheter och skyldigheter.** De nordiska staterna är välfärdsstater vilket innebär att staterna tar ut skatt av medborgarna på olika sätt. Pengarna används för gemensamma saker som vägar och kommunikationer, utbildning, vård av gamla och sjuka samt grundtrygghet för arbetslösa och socialt utsatta personer. I Norden har alla också rätt att vistas i ute i naturen, plocka bär och svamp, för motion och rekreation. (allemansrätt) Men alla rättigheter ger också skyldigheter. I Norden förväntas människor följa regler, ta ansvar för andra, delta i val och andra samhällsaktiviteter.
3. **Naturen och de fyra årstiderna.** Norden har ett omväxlande klimat med fyra tydliga årstider. Vädret påverkar oss nordbor mycket och vi gillar att prata om det! För oss är det viktigt att ta till vara de soliga timmarna med att vara utomhus och vi har en stark kärlek till att vistas ute i skogen och på sjön. Om man bor på landsbygden eller i staden så är naturen och utelivet en viktig del.
4. **Föreningsliv.** Civilsamhället i Norden består av föreningar, studieförbund, sociala företag, stiftelser och andra självstyrande grupperingar av människor och resurser. En ensam individ kan inte påverka så mycket, men i grupp och flera grupper tillsammans kan bli en riktig maktfaktor. Civilsamhället blir i de nordiska länderna både utförare av verksamhet och en sorts övervakare av det offentliga samhällets verksamheter. Det är naturligt för nordbor att vara med i en rad olika föreningar med olika syften och verksamhet – vi förväntar oss av varandra att man tar ansvar och att vi gör saker tillsammans.
5. **Nordiskt kynne.** Att kunna försörja sig själv och sina barn är en stark drivkraft för de allra flesta nordbor. Därför är arbetet viktigt och många identifierar sig med sitt yrke. En väldigt vanlig fråga är "Vad jobbar du med?". Många nordbor är också tekniskt kunniga och intresserade, vi är mest uppkopplade i världen! Vårt klimat kräver samarbete och det är mycket viktigt att kunna lita på sina medmänniskor. Därför kan det ta lite tid att bli bekant med och riktigt lära känna en person född i Norden.

❖ **Samtala!**

Vad av detta känner vi igen som typiskt för de nordiska länderna och människorna som bor här? Är det något som känns tveksamt? Vilka nordiska särdrag är bra och viktiga att lyfta fram i kontakten med nyanlända?

Kulturell gemenskap i Norden

De nordiska ländernas kulturella gemenskap framgår av den globala undersökningen av kulturella värderingar, World Values Survey, och i Inglehart-Welzels kulturkarta över världens länder som är en förenklad, grafisk redovisning av studiens resultat. Se bilden här ovan.

Där placeras de nordiska länderna som en ungefärlig folkgrupp som värderar personlig frihet, individualism, demokrati och en sekulär-rationell samhällsordning klart högre än trohet mot tradition, religion och stat. Nordens folk utmärks av denna kulturella norm- och värderingsgrund, vars kulturella avstånd är som minst till Nederländerna, Tyskland, Schweiz och kanske Japan.

Ett av de nordiska länderna mest utmärkande drag är det höga sociala kapitalet. Det innebär att nordbor känner större tillit till sina medmänniskor och samhällets institutioner än i någon annan del av världen.

❖ **Samtala!**

Var i kulturkartan befinner sig de länder varifrån de största invandrargrupperna kommer ifrån? Vilka skillnader kan utläsas? Vad kan det få för effekter i möten mellan människor från dessa länder?

Känner vi igen de skillnader som de nordiska länderna uppvisar i kulturkartan jämförda med varandra?

Folkbildningens integrerande roll

Vad är folkbildning?

Folkbildning är en paraplybenämning för organisationer, skolor och institutioner som ger människor möjlighet att bilda sig och växa som människor på frivillig väg. I Finland kallas det "fribildning" och i Danmark "voxenoplysning".

Exempel på folkbildning är

- Studieförbund
- Folkhögskolor
- Föreläsningsföreningar
- Bibliotek
- Museer
- Medborgarinstitut
- Public service (till exempel Utbildningsradion i Sverige)

I fortsättningen av denna handledning ska vi fokusera på studieförbunden och de föreningar som är medlemmar av studieförbund.

Studiecirkeln i fokus

Grunden i studieförbundens verksamhet är studiecirkeln. I studiecirkel samlas mindre grupper av människor för att gemensamt söka ny kunskap, samtala och öva sina färdigheter. Att delta i studiecirkel är alltid frivilligt och det finns en cirkelledare.

Studieförbundens verksamhet finansieras till en del av staten och kommunerna och till en del av deltagarna själva.

Förutom studiecirkel arrangerar studieförbunden kulturarrangemang, föreläsningar och helgkurser. Ett studieförbund kan även genomföra uppdragsutbildning, till exempel fortbildning åt företag eller svenska för invandrare åt en kommun. Många studieförbund driver också projekt kring till exempel landsbygdsutveckling, bygdeteater, att starta sociala företag eller som arbetar med integration av nyanlända invandrare.

Ett studieförbunds lokaler är ofta en mötesplats för människor i närområdet där en rad olika verksamheter samsas.

Finns till för alla

En viktig utgångspunkt för folkbildningen är att ge möjligheter för alla människor att utvecklas. Det betyder att studieförbunden tar ett särskilt ansvar för att söka upp grupper av människor som inte själva hittar dit. Det kan gälla långtidssjukskrivna, arbetslösa, ungdomar som lämnat ungdomsskolan i förtid och nyanlända invandrare.

Folkbildningens olika verksamheter kan erbjuda mötesplatser, möjlighet att hålla kontakten med hemlandet, kunskaper om det nya landet och kontakter med infödda nordbor.

Långsiktighet

Folkbildningen och studiecirkelarna har funnits länge i Norden, mer än 100 år. Folkbildningens form är gammal men innehållet är alltid nytt! Så fort en mindre grupp människor möts och samtalar med varandra uppstår lärande. Vad man samtalar kring är förstås också viktigt, men går fort att byta ut. En studiecirkel eller annan folkbildningsaktivitet går fort att arrangera utifrån ett aktuellt ämne.

Exempel på verksamheter:

<http://www.internationellavanner.se> Språkcaféer med mera
<http://www.hiphopakademien.se> Hiphop-verksamheten i Göteborg
<http://www.sv.se/sv/Hemsidesmallar/Avdelningar/malmo/SV-Skolan/> SV-skolan för äldre personer med invandrarbakgrund

Verktyg för att möta nyanlända till Norden

Hur kan vi jobba inom studieförbunden och våra medlemsorganisationer runt om i alla nordiska länder för att nå dem som flyttar hit? Invandring till Nordens sker av många olika skäl och som invandrad person har man därför också olika behov. Viktigt är förstås att träffas och undersöka vilka behov som finns och vad vi som förening eller studieförbund kan hjälpa till med.

Som vi såg i kapitlet "...så in i Norden" är många invandrade personer inriktade på att lära sig så mycket som möjligt om det nya landet. Det skulle också underlättas av att kontakterna mellan invandrade och civilsamhället kunde öka.

Metoder

- Uppsökande verksamhet. I vilka sammanhang kan vi träffa invandrade personer på vår ort? Språkstudier? Bostadsområden? Arbetsförmedlingen? Kyrkor? Andra frivilligorganisationer som Röda Korset eller verksamheter som Volontärbyrån. Ta kontakten där!
- Uppsökande genom kontakter. Vilka personer i vårt område arbetar professionellt med att ta emot nyanlända, med hälsovård, utbildning, tolkning eller lotsning till arbete? Ta kontakt genom dessa personer.
- Skapa och sök projekt som finansierar uppsökande verksamhet och igångsättning.

Samarbetspartner:

- Studieförbundens medlemsföreningar
- Kommuner; integrationsenheter, utbildning
- Företag, inklusive sociala företag
- Kyrkor och andra frivilligorganisationer
- Invandrarföreningar

Mötesplatser:

- Studiecirklar och kurser
- Caféer
- Mångkulturella centrum
- Studiebesök
- Språkstudios och språklabb
- Fadderverksamhet/mentorsprogram

Teman för aktiviteter:

Om vi tittar på de kommentarer som invandrade personer har lämnat på projektet Ny i Nordens enkät (avsnitt 2 ...så in i Norden) så finns det ett par svar där folkbildningen är särskilt lämpad att arbeta för och med integrationen.

- Få ett nätverk av personer som bott länge i landet
- Få lära sig mer om vardagslivet i landet
- Få träna på språket
- Få berätta om sitt eget land och sin egen historia

Gör en arbetsplan!

Vad vill vi med vår aktivitet, med vårt projekt eller vårt engagemang? Strukturera arbetet med hjälp av en enkel arbetsplan.

- Ge aktiviteten ett namn eller rubrik
- Sätt tre konkreta mål.
- Vilka ska vara med? Hur når vi dem?
- Vad får det kosta? Hur finansierar vi aktiviteten?
- Gör en tidsplan, på lite längre sikt och med bokade datum för den närmaste tiden
- Vad behöver göras? Fördela arbete och ansvar.
- Hur håller vi kontakt under arbetet?
- När stämmer vi av vår plan och när är vi färdiga?

Exempel på verksamheter

- ➡ FIKA står för Förening, Integration, Kommunikation och Aktivitet. Ett integrationsprojekt i södra Finland för de svenskspråkiga regionerna. FIKA vill motverka marginalisering av individer och segregering mellan samhällsgrupper. Projektets primära mål är att förbättra möjligheter att integreras i det finlandssvenska samhället med hjälp av föreningar och tredje sektorns aktörer. (<http://fika.luckan.fi/>)
- ➡ SV-skolan i Malmö där invandrade pensionärer möts i studiecirkel för att öka kunskapen om samhället, skapa sociala nätverk. (<http://www.sv.se/sv/Hemsidesmallar/Avdelningar/malmo/SV-Skolan/>)

Länkar och litteratur

Var lär jag mig mer? Vilka studiematerial finns? Skönlitteratur och antologier. Länkar.

På svenska:

Länkar:

www.fores.se Tankesmedjan Fores

www.migrationsinfo.se Faktadatabas om migration till Sverige

www.migrationsverket.se Migrationsverket

www.resurs.folkbildning.net Folkbildningsnätets resurssidor – projekt och pedagogik

www.ur.se/play Utbildningsradion, många tusen radio- och tv-program

Romaner:

Can M, *Tätt intill dagarna*, Norstedt 2006. Självbiografisk om föräldrarna kamp för ett bättre liv och hur drömmen om att återvända går i kras.

Khemiri J H, *Montecore*, Norstedts, Stockholm 2006. En roman om att komma till ett land där tolerans och mångfald är honnörsbegrepp, men där främlingsfientlighet och rasism är en del av vardagen.

Fakta och studiematerial:

Hojem P, Ådahl M, *Kanadamodellen – hur invandring leder till jobb*, Fores, Stockholm 2011

Mångfald berikar Sverige, studiematerial från Studieförbundet Vuxenskolan, 2008. Grundmaterial om invandringen till Sverige, religion, gemenskap och utanförskap.

O/Lika, metodmaterial mot fördomar och diskriminering, www.lsu.se

Typiskt svenskt! Din handbok till svennelivet. LL-förlaget 2012. <http://www.lattlast.se/ll-forlaget/lattlast-handbok-till-svennelivet>

På danska:

Länkar:

www.nyidanmark.dk Ny i Danmark – för nyanlända.

<http://www.dr.dk/Undervisning/Norden/Forside.htm> Webbsida med filmer, spel, med mera för barn om Norden. Användbart för alla åldrar!

www.vifin.dk Videnscenter for Integration

www.dst.dk Danmarks Statistik

<http://flygtning.dk> Dansk flygtninghjelp

Litteratur

Rejse i tiden, Ole Schramm og Claude Barbet, Sandrosen

Danmark før og nu – udgivet af Ministeriet for flygtninge, indvandrere og integration.

Medborger i Danmark, en håndbog for nye borgere om det danske samfund, Ministeriet for flygtninge, indvandrere og integration

Viljen og vejen, Integration på det danske arbejdsmarked, Per Straarup Søndergaard, Kroghs Forlag

Det gælder om at rydde sten af vejen, Charlotte Bie og Jette Skadhauge, UC2

Indvandrere i Danmark (2012), Danmarks Statistik (hentes som pdf <http://www.dst.dk/da/Statistik/Publikationer/VisPub.aspx?cid=16601>)

På finska och svenska:

Länkar:

www.migri.fi Migrationsverket

www.lifeinfinland.fi Information till invandrare

www.luckan.fi/helsingfors , <http://fika.luckan.fi/> Om projektet FIKA,

Fakta:

Engdahl J, *Förändring via invandring och tro*. Självbiografi om uppväxt i Ryssland och flykten till Åland.

Hellman S, *Kvinnor utan land – Femton berättelser*, Schildts&Söderström, Helsingfors 2012

På norska:

Lenker og ressurser:

<http://www.ssb.no/innvandring> Statistisk Sentralbyrå (SSB)

<http://www.udi.no/> Utlendingsdirektoratet

<http://www.mangfoldigeminner.no/ressurser/norske-innvandrerer-biografier>
Mangfoldige minner. Innvandreres egne historier om å komme til Norge.

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/tema/integrering.html?id=1138>
Barne, Likestillings- og Integreringsdepartementet: Temaside om integrering og mangfold

http://www.frivillighetnorge.no/no/Inkludering_i_frivillig_sektor/
Frivillighet Norge, ressurside om inkludering i frivillig sektor

<http://inkluderingskoden.no/>
Frivillighet Norge: Knekk inkluderingskoden – inspirasjonsbank for frivilligheten

<http://www.lnu.no/kompetanse/ressurser/inkludering/>
LNU – Norges barne- og ungdomsorganisasjoner: Mangfold og inkludering, ressurside.

Romaner:

Khalid Hussain: *Pakkis*. Tiden Norsk Forlag, Oslo 1986

Oppvekstroman om det å leve et dobbeltliv i to ulike kulturer – den norske og den pakistanske.

Roda Ahmed: *Forberedelsen*. Gyldendal, Oslo 2008.

Boka handler om å være andregenerasjons innvandrere i Norge, og om kulturkonflikter.

Fakta:

Amal Aden: *ABC i integrering*. 111 gode råd om hvordan alle kan bli fullverdige borgere i det norske samfunnet. Aschehoug, Oslo 2009.

Beret Bråten og Cecilie Thun (red.): *Krysningspunkter. Likestillingspolitikk i et flerkulturelt Norge*. Akademika, Oslo 2013.

Anniken Hagelund og Jill Loga: *Kunnskapsoversikt om frivillighet, innvandring og integrasjon* Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, Bergen 2009

Allmänt om Norden:

Länkar:

www.arbeidslivinorden.org/ Arbetsliv i Norden (Nordiskt ministerråd)

<http://www.norden.org/sv> Nordiskt ministerråd

<http://www.norden.org/sv/norden-foer-dig>. Hallå Norden! Information för dig som flyttar mellan och till nordiska länder.

Fakta:

Norden i tal 2012. Nordiskt ministerråd.

<http://www.norden.org/sv/publikationer/publikationer/2012-751>